

Remissvar Säker och kostnadseffektiv it-drift

LFVs huvuduppgift är att tillhandahålla en säker, effektiv och miljöanpassad flygtrafiktjänst för civil och militär luftfart.

LFV har tagit del av remissen och har följande synpunkter på densamma.

Inledningsvis kan nämnas att utredningens definition av ”it-drift” är väldigt bred, bredare än den LFV tillämpat internt. Om LFV utgår från utredningens definition kan det konstateras att en stor del av LFVs it-drift i nuläget är utkontrakterad, dock i huvudsak till LFVs helägda dotterbolag. Mot bakgrund av detta ser LFV att slutbetänkandet som kommer i höst kommer att vara av stor vikt för LFVs verksamhet. Med undantag från avsnitten om röjandebegreppet och OSL-relaterade frågeställningar består detta delbetänkande till stor del av en redogörelse för befintliga strukturer såväl nationellt som internationellt samt tidigare genomförda utredningsinsatser på området. LFVs remissvar kommer därför inte att närmre kommentera delbetänkandet som sådant, utöver något om avsnittet som rör röjandebegreppet och OSL, utan det kommer istället att vara framåtsyftande och ta sikte på slutbetänkandet och LFVs önskemål på det förslag till statlig IT-drift och möjligheter till utkontraktering som kommer att presenteras däri.

LFVs verksamhet

LFVs kärnverksamhet är flygtrafiktjänst, det vill säga flygtrafikledningstjänst, flygvädertjänst, flygbriefingtjänst samt kommunikations-, navigations- och övervakningstjänster. Flygtrafiktjänsten samt de tekniska system som används av i den operativa verksamheten regleras av såväl internationella som nationella regelverk med fokus på flygsäkerhet och kraven är högt ställda. Att LFVs tekniska system drifas på ett med regelverken i överensstämmande sätt är en förutsättning för erhållande och bibehållande av certifikat för flygtrafiktjänsten.

Flygtrafiktjänsten i Sverige är civil/militär-integrerad vilket innebär att LFV tillhandahåller flygtrafiktjänster till såväl civila luftrumsbrukare som till Försvarsmakten. LFV är även en bevakningsansvarig myndighet inom den civila delen av totalförsvaret. Med detta följer att LFVs verksamhet i stora delar omfattas av krav som ställs i säkerhetsskyddslagen och tillhörande regelverk samt även krav som ställs på den civila delen av totalförsvaret rörande informationssäkerhet och incidentrapportering.

LFVs it-miljö

LFV har stora delar av it-driften utkontrakterad. I huvudsak har LFV idag fyra olika leveransområden för it-drift:

1. Datacenter i egen regi där drift sköts av helägt dotterbolag – 2 huvudsakliga datacenter och de flesta av LFVs system som stödjer kärnverksamheten är lokaliserade här, ca 800 servrar,
2. Applikations- och serverdrift hos extern managed service provider (MSP) – ca 150 servrar varav hälften tillhör systemstöd för kärnverksamheten medan övriga är stödsystem,
3. Arbetsplatstjänster hos extern MSP – ca 35 servrar för att hantera tjänster enbart för LFV (mail, UC etc.), samt

4. Applikationer som tjänst (SaaS/ASP) – Främst applikationer relaterade till stödfunktioner som HR och ekonomi.

Förutom leveransområdena ovan nyttjar LFV ett antal externa leverantörer för kommunikation i form av WAN, LAN, telefoni och mobildata.

Önskad struktur för statlig it-drift samt möjlighet till utkontraktering från LFVs perspektiv

Drift av de tekniska system som utgör en del av LFVs operativa verksamhet inom flygtrafiktjänst anser LFV inte vara lämpliga att som helhet hantera inom ramen för en centraliserad statlig it-drift mot bakgrund av de specifika krav som finns på dessa. Vidare pågår det på EU-nivå diskussioner kring effektivisering av IT-drift inom flygledningstjänstområdet (ATM). Det finns även etablerade samarbeten kring standardiserade infrastrukturtjänster där LFV är delaktiga. Flygtrafiktjänst och frågor närbesläktade med detta är till sin natur inte bundna av nationsgränser och denna tjänst omfattas av flertalet EU-regelverk men även internationella riktlinjer som följs globalt. Effektivisering avseende drift av tekniska system kopplade till ATM-området anser LFV bör i huvudsak hanteras på EU-nivå, dock finns det frågor kopplade till den civil-militära integrationen av flygtrafiktjänsten som gör att vissa frågor måste hanteras nationellt.

Utöver att vara en del av ett internationellt sammanhang är LFV som nämnts ovan en av flera bevakningsansvariga myndigheter i Sverige. Att samla bevakningsansvariga myndigheters sammanställda behov av it-drift tillsammans med övriga myndigheter bedömer LFV inte vara lämpligt. Utmaningarna med att tillmötesgå behov avseende konfidentialitet, tillgänglighet och riktighet, i förhållande till de risker som samlad it-drift innebär är sannolikt för komplexa för att tillgodose.

Områden som LFV skulle se ett värde av att kunna köpa som tjänst från en central statlig aktör är:

1. Delar av dagens arbetsplatstjänst
 - 1.1. hårdvara som laptops och livscykelhantering av denna
 - 1.2. En administrativ ”grundplatta” (Windows10) inkl kontorsapplikationer med förvaltning. Även mjukvaruhantering (paketering, beställningsportal etc)
 - 1.3. Licensjänst (inventering, avtalsuppföljning, inköp av licenser)
 - 1.4. Första linjens support, ”Helpdesk” associerat med erbjudna tjänster
 - 1.5. skrivare och utskriftstjänst
 - 1.6. UC och telefoni
 - 1.7. E-post
 - 1.8. Samarbetstjänst motsvarande sharepoint eller dylikt.
2. Applikations- och serverdrift av stödsystem
3. HR applikationer
4. Ekonomiapplikationer
5. RAKEL

En reflektion som LFV gör härvid är att, för att dessa tjänster ska bli framgångsrika, det bör erbjudas olika former av integrationer med myndighetens andra system, t.ex. möjlighet att hämta/lämna data, export av loggar till ett eget SIEM mm. Även möjligheter i form av office-plugins med mera bör omhändertas. Vidare bedömer LFV att en samlad statlig it-drift förutsätter att driftmiljön är anpassad till kravställningar i relevanta regelverk för beredskapsmyndigheter såsom standarder inom ISO27000 samt MSB-

föreskrifter inom informationssäkerhet. Utöver detta har vissa myndigheter behov av säkerhetsåtgärder och krav utöver de ovan redovisade och därför bör egen it-drift eller annan aktörs it-drift fortsatt vara en valmöjlighet för dessa myndigheter.

Röjandebegreppet samt föreslagna förändringar i offentlighet- och sekretesslag (2009:400) (OSL) m.m.

LFV ställer sig positiv till de ändringsförslag i OSL och den begränsning av meddelarfriheten som föreslås. LFV anser att dessa kommer att underlätta bedömningar rörande sekretess vid utkontrakteringar och även skapa ett högre skydd för uppgifter som omfattas av sekretess genom att meddelarfriheten begränsas i de fall informationen omfattas av lag (2020:914) om tystnadsplikt vid utkontraktering av teknisk bearbetning eller lagring av uppgifter.

Vad gäller utredningens analys och tolkning av vilken information som ska anses vara röjd enligt OSL så instämmer inte LFV fullt ut i denna. Tolkningen går utöver vad som framgår förarbetena till OSL och den går även utöver befintlig praxis från såväl Högsta domstolen som Arbetsdomstolen. Om utredningens utvidgning av begreppet röjd enligt OSL skulle tas för en sanning skulle detta medföra en betydande osäkerhet kring befintliga utkontrakteringar såväl nu som fram till dess att en eventuell ändring av OSL träder i kraft, vilket skulle vara högst olyckligt. LFV delar den uppfattning som HD ger uttryck för i domskälen i NJA 1991 s. 103 att ”varje möjlighet att ta del av en uppgift” inte kan medföra att uppgiften ska anses röjd, alldeles oavsett om det är fråga om ett tillåtet röjande eller ett otillåtet röjande. LFV delar inte utredningens bedömning att uppgifter ska anses vara röjda oavsett om omständigheterna när uppgifterna tillgängliggjordes för tjänsteleverantören var sådana att man – t.ex. pga. kryptering eller annan teknisk säkerhetsåtgärd – inte måste ha räknat med att tjänsteleverantören eller någon annan utomstående skulle komma att ta del av uppgifterna, eller om ett tjänsteköpsavtal eller sekretessavtal har ingåtts med leverantören som reglerar leverantörens rätt att ta del av uppgifterna i fråga. Till skillnad från vid en förfrågan om att ta del av allmänna handlingar, där myndigheten har att räkna med att frågeställaren kommer att ta del av de efterfrågade uppgifterna oavsett om så sker eller inte, menar LFV att omständigheterna inte är desamma vid en utkontraktering där rätt att ta del av uppgifterna regleras i avtal.

Med detta sagt välkomnar ändå LFV en utökad möjlighet att utkontraktera it-drift som innefattar olika former av hantering av sekretessbelagda uppgifter men som faller utanför dagens möjligheter till utkontraktering med stöd av OSL.

Övrigt

LFV vill avslutningsvis lyfta att en gemensam statlig it-drift bör erbjudas myndigheterna, men att ansluta sig till densamma bör inte vara obligatoriskt av flera anledningar. Myndigheternas digitala infrastruktur och behov ser olika ut och det kommer även att innebära en utmaning att koppla ihop de system som myndigheterna idag använder sig av med en gemensam standardiserad lösning. Man bör även ta i beaktande att det kan behövas en längre tid för myndigheter att göra det interna arbete som kommer att krävas för att ansluta sig till en it-drift i statlig regi.

Utöver denna utredning om gemensam it-drift finns ett pågående initiativ kring att skapa en skyddad IT-infrastruktur som omfattar Säkra anläggningar, Säker byggnad, It-utrymme och Kommunikationsinfrastruktur mellan Transportstyrelsen,

Fortifikationsverket, Lantmäteriet, Skatteverket, Trafikverket och Försäkringskassan. Möjligtvis kan dessa två samtidigt pågående arbeten komplettera varandra. Hur förhåller sig detta initiativ till det pågående arbetet med slutbetänkandet?

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Ann Persson Grivas efter föredragning av senior koncernjurist Sofia Bergenbrant. I handläggningen av ärendet har även it-arkitekt Patrik Nilsson, it-säkerhetschef Henning Malmfors, biträdande chef operativa system Pär Oberger, säkerhetschef Johan von Below, signalskyddschef Mattias Hultgren, systemansvarig Nicklas Frössling, systemstrateg Pierre Ankartun, chef utveckling arkitektur Per Lecktorp, inköpschef Lars Nessvi, arkivarie Sara Salkvist, systemansvarig Anders Dahlgren och chefsjurist Petra Sernulf deltagit.

Norrköping den 3 maj 2021

Ann Persson Grivas